

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre anu 6 fl., 1/2 anu
3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pre 1 anu 18 frcs., 1/2
anu 9 frcs., 1/4 anu
4 frcs. 50 cm.
Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Unu şirú garmond:
odatá 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fie care publicá-
ţiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea
sá se adreseze la «Re-
dactiunea şi Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blaşú.

Fóe bisericescá-politicá.**Anulú IV.****Blaşú 30 Iuniú 1894.****Numérulú 28.**

†

Carnot.

** O veste tristá din Frâncía, din ţara, carea vécuri întregi a statú în fruntea civilisaţiunii şi a omenimii, a umplutú éráşi de fiori lumea întregá. Dupá Ravachol, Vaillant, Henry, venitú Cesario Santo. Dupá bombele aruncate în hotele, cafenele şi în parlamentú a venitú pumnalulú implântatú în pântecele capulú statulú francesú.

Este ceva curiosú a vedé jurnalistica européná liberalá bătându-şi capulú, să afe, ce motive aú pututú îndemna pe selbaticulú asasinú, să íea viaţa unú omú aşa inofensivú, cum a fostú Carnot. Şi totúşi aflarea motive-
lorú este aşa de usórá. Cândú timpú îndelungatú clocotese sub pámintú, şi procesulú în cursulú seú íşi face íci şi colo prin pámintú câte o spárturá, pe unde clocotirea íşi face vintú ínafará, nimeni nu cautá cauza numai în loculú acela, unde s'a întâmplatú spargerea pámintulú, ci în procesulú acela suteranú infricosatú şi nevédutú. Cândú atacurí aşa violente şi aşa dese asupra societáţii ca şi cele din Frâncía umplu de spaímá totá lumea civilisatá, este o procedurá copilárescá, ca să nu dícemú comicá, a căuta cauza lorú numai în nefericitii Ravachol, Vaillant, Henry şi Santo. Causa lorú zace adâncú în trupulú societáţii, şi nefericitii aceştia suntú numai nisce cratere mici, prin carí íese

la suprafaţa o parte micá din ferberea din láuntru.

Sute de aní a fostú Frâncía premergétorea omenimii în ce e bunú, adevératú şi frumosú. Sute de aní a fostú Frâncía fíca cea mai bétráná a bisericeii, în braţele şi la sinulú căreia a înfloritú biserica ca nicáiri airea. Şi astáđi? Astáđi nu se mai póte tágádui, cá nobila Frâncie de óre cândú suferé de unú morbú greú socialú, ce devine din dí în dí mai ameninţatorú.

De o sutá de aní Frâncía se luptá, să o rupá de totú cu trecutulú seú monarhicú-aristocraticú şi să se constitué în republicá democraticá. În teorie o atare luptá nu are nimicú condamnabilú în sine, cáci în urmă luândú lucrulú academic, orí şi câtú de necesará să se vadá a fi forma de statú monarchico-aristocraticá pentru câte unú statú singuraticú în timpurí anumite, totúşi forma republicaná-democraticá rămâne forma idealá de statú, spre care ţintese totá civilisaţiunea européná.

Greşala Frânciei ínsá a fostú alta. Ea nu s'a mulţamitu cu forma de statú republicanodemocraticá, ci şi-a propusú a realiza şi statulú fără Dumneđeu şi fără religiune, ceea ce este o imposibilitate moralá. Cáci precum s'a exprimatú unú filosofú anticú, „*mai tute veí afla state fără ostaşi şi cetáţi, decâtú fără Dumneđeu şi religiune*“. Statulú fără Dumneđeu şi religiune saú trebuie să pérá, saú să se întórcá éráşi la Dumneđeu şi la religiune.

Orí câtú de perfectú să fie unú statú în institutiunile sale, în modulú seú de guvernare, în promovarea binelú cetátenilorú seí, nemulţamiri mai multe orí mai puţine vorú fi totdeuna între cetátenii lui. Cáci fie statulú orí câtú de perfectú, elú rămâne totúşi unú lucru márginitú, şi ca atare pe omú nu póte să-lú mulţamescá pe deplinú. Numai nemárginitulú póte mulţami pe omú pe deplinú.

Dumneđeu ínsá în nemárginita sa bunátate s'a îngrijitú, ca credinţa în clú şi în religiunea lui să usureze sarcina acelorá, pe carí nici statulú, societatea omenescá cea mai perfectá, nu póte să-l mulţamescá. Şi aşa statulú singurú în depliná fráţietate cu biserica şi religiunea póte crea pentru omú o stare de mulţamire, pe câtú este ea posibilá în lumea acésta.

Acésta este întâia geşalá, ce a făcut'ó, şi va fi încă fatalá pentru Frâncía, cá ea a respinsú dela sine ajutorulú religiunii şi alú bisericeii.

A dóua geşalá í-a fostú, cá ea relaţiunile sociale şi-le-a regulatú ca nici unú statú altulú pe basa sistemulú numitú ca în ironie, „liberalú“, care în fondú nu este alteceva decâtú lupta desperatá a tuturorú în contra tuturorú, în care cei puternici suntú nisce triumfători tirani, érá cei slabi nisce sclavi de compátimitú. De aci s'aú născutú apoi unú legionú de nemulţamiri, pe carí nici unú statú pe lume nu le va puté delátura, până cândú se légá cu

Feuilleton.**Stáride sociale în Sicilia.**

(Fine).

Şi nu cumva să credá óre cine, cá guvernele, carí dela realizarea unitáţii itali-
ane ínceóe şi-aú urmatú, nu ar fi sciutú, unde e huba şi cum s'ar puté vindeca. Şi dacá totúşi nu aú făcutú nimica, vina chiarú şi dupá márturisirea presei liberale o pórtá o corupţiune moralá fórte mare şi adâncá. Orí cine pórtá în Italia unú oficiú plătitú orí de onóre, se gândese mai puţin la ímplinirea conscienţiosá a datorinţelorú, carí i-le impune oficiulú, ca la asigurarea intereselorú sale proprii. Dacá tóte contribuţiile şi vámile ar fi cursú pururea în casa statulú, starea financiará a Italiei nici pe departe nu ar fi aşa de miserá. Érá în Sicilia mai adauge şi aceea, cá totú insulú, cáruia posiţia lui socialá orí oficiósá fi dá ínfururíntá, seie să scape de sarcinile datorite statulú şi să le descarce pe umerii celorú ignoranţi şi séraci aşa, câtú tóte contribuţiile apasá umerii cei slabi ai poporaţiunii muncitóre şi anume mai alesú în forma amintitelorú dári de consumú,

împotriva cárorá se îndreptá cu deosebire ura celorú asupriţi.

Pentru a se apéra de miseria asta, carea a adus'ó lumea oficialilorú şi bourgeoisiea preste poporulú muncitorú, şi pentru a pune capetú obláduirii celei rele în administraţia financiará, provincialá şi comunálá, s'aú formatú în Sicilia aşa numitii „Fasci de lavoro“ saú reuniuni de lucrători. Pornindú din provinciile Palermo şi Girgenti s'aú respânditú ele fórte repede preste insula íntregá şi aveá la începutulú acestui anú preste 300,000 de membri. Pe nedreptulú le-aú ínviniutú cu tendenţe socialiste şi revoluţionare, şi încă şi mai puţin îndreptátitá era asertiunea, cá turburáride lorú de deunáđi aú fostú provocate şi nutrite cu bani francesi. Scopulú fascilorú era numai, să elupte condiţiuni mai bune de lucru, platá şi esistinţă, şi dacá íci colé s'aú întâmplatú şi escese, acestea se esplicá în de-ajunsú prin starea desperatá a poporulú chinuitú de fóme şi prin gradulú lui culturalú fórte de josú.

În multe oraşe mai mici aú íntratú în reuniunile acestea totí dílerii, adecá aprópe toţi locuitorii în cetáţile de lângá mare marinarii, lucrătorii dela porturi şi hamalii, érá la ţará dílerii.

Dar şi alţi ţerani, proprietarii micí, băeşi, meseriaşi, chiarú şi oficiali, comercianţi şi amici ai ţeranimii, aşa dará şi ómeni din clasele mai culte şi mai bine situate se ínsírará în numérulú membrilorú acestorú reuniuni aşa, câtú ele cuprindeáú majoritatea poporaţiunii. Membrii ei éráu pátrunşi de spiritulú solidaritáţii şi alú jertfei pentru scopulú comunú, şi alipirea lorú de reuniune şi de conducători ei era aşa de mare, câtú cestí din urmă éráu nespúsú de veneraţi şi în călátoriiile lorú agitatorice éráu íntimpinaţi cu ovaţiuni grandióse. Pe lângá reuniunile bárbatilorú mai esistaú şi de ale femeilorú, în carí domina acelaşi spiritú de hotárire şi de íncedere ímprumutatá.

Dacá chiarú şi foi din Roma dícu, cá la poporulú sicilianú numirea de consilierú comunálú e sinonimá cu cea de mişelú şi parasitú, atunci se potú oslúdi şi regreta turburáride, carí aú ísbucitú în multe comune de pe insulá, dar se vorú găsi de esplicabile, deşi neiertate. Lucru caracteristicú e fără índoéiá, cá nu plebea de prin cetáţi íncenará turburáride acelea, ci cea clasá de ómeni, care în ţéride cele mai multe formézá elementulú conservativú: ţeranií aú fostú aceia, carí pusiaú oficiile contribuţionale şi de-

trupă cu sufletul de sistemul batjocorit cu atributul de liberal. De altă parte religiunea, aliatul cel mai valoros al statului, respinsă din partea lui, nu putea să le saneze cu mijlocele sale blânde.

În urma acestora nu e mirare, că în mulți Francesi s'a întărit credința, că nemulțămirea cele multe și suferințele născute din ele nu vor putea fi delaturate decât delaturându însuși statul ca atare. Și sistemul, ce joră pe programul acesta teribil, este așa numitul *anarchismă*, cu toate că nu statul ca atare este cauza, că nemulțămirea sunt așa multe și grele, nu statul ca atare este cauza, că ele resistă așa tare încercărilor neputincioase de a le delatura, ci cauza este statul tiran numit liberal, și statul fără Dumnezeu și religione. Nu e mirare mai departe, că un sistem așa desperat ca anarchismul spre atingerea scopului său recurge la pumnal și dinamită spre a răsturna nu o formă sau alta de stat, ci spre a smulge însuși statul din rădăcină.

Nu este Carnot decât jertfa statului fără Dumnezeu, ce atâta l'a cultivat Francesii acum de o sută de ani. Pumnalele și bombele anarhiștilor nu sunt decât viforul, ce se seceră după vântul semănat. Cetățenii uciși de bombele și pumnalele anarhiștilor nu sunt decât părinții fără Dumnezeu uciși de fiii lor proprii crescuți de ei fără Dumnezeu.

Ne cuprind fiori adânci, când de o parte vedem urmările triste ale statului francez, care cu o sută de ani înainte de acesta și-a format politica nefastă biserică spre a produce statul ateu, căreia la noi acum i-se deschid porțile, să intre. *Eadem causae, iidem effectus*. Fărte ne temem, că și în nefericita noastră țară urmările statului ateu, ce acum începe a se forma, se vor ivi pōte mai lute de cum cugetăm. Răspundă atunci înaintea lui

Dumnezeu cei ce i-au deschis porțile. Noi vom veghea asupra poporului nostru și biserica lui o vom apăra cu tot curajul și împotriva dușmanilor din afară, și împotriva celor din lăuntru pōte mai primejdioși ca ceilalți. Căci până când biserica cu spiritul ei corect și nemestecat cu elemente lumesci își va împlini chemarea în mijlocul poporului nostru, până atunci nu credem, că în poporul nostru se vor ivi monstri ca Santo.

Episcopie română în Macedonia. — În numărul trecut am raportat după foile din România, că Românii din Macedonia au trimis o deputație la Constantinopol spre a esopera dela sultanul concesiunea de a se înființa o episcopie română în Macedonia, și că cererea lor va fi împlinită. Acum se raportează lui „Pol. Corr.“: „Deputația noastră numai după concesiunea făcută în Macedonia bisericii bulgare și-a luat inima în dinți și a subșternut ministriilor de justiție și de culte un memorandum, care motivează cererea ei. Riza pașa n'a dat deputației nici un răspuns hotărât, ci a îndrumat-o la patriarhatul icumenic cu acea observare, că deputația să se înțeleagă mai întâi cu patriarhatul. E de prevedut, că patriarhatul, care combate ori ce slăbire a legăturii dintre greco-ortodocși și biserica mamă, fie aceea ori cât de neînsemnată, nu va împlini dorințele Cuțo-Vlachilor, de ore ce împlinirea acestor dorințe ar fi pașul cel dintâi către desbinarea biserică a acestui popor de către patriarhatul icumenic. Silințele, cari Cuțo-Vlachii după o pauză mai lungă le-au reînceput spre dobândirea unui episcop național, se pot privi deci de lipsite cu dosevârșire de rezultat.“

Una nu o pricepem de loc: De ce mai ținu Cuțo-Vlachii așa de tare la „ortodoxia“ din Fanaru? „Historia est magistra vitae,“ asta o știe totă lumea, și de aceea se și învață istoria în școle. Cum de nu au învățat Cuțo-Vlachii din trecutul lor propriu? Dacă ar arunca și numai o privire superficială preste trecutul acesta, ar trebui

neapărat, să ajungă la convingerea cea mai tare și mai întemeiată, că „ortodoxia“ numai rele a adus preste capetele lor, și că din Fanaru nu au să se aștepte la nici un bine. *De ce nu se aruncă ei în brațele adevăratei lor mame? De ce nu se unesc cu Roma? În aceeași zi, în care s'ar sigila unirea aceea a lor, în aceeași zi ar dobândi ei și episcop național și neatîrnare biserică și și-ar asigura și existența lor națională.*

O mărturisire sinceră. — „Foaia diecesană“ din Caransebeșu, organul episcopiei neunite de acolo, în numărul 23 începe a publica o disertație scrisă pentru ședința festivă a societății seminariștilor „Ioan Popasu“ ținută în Dumineca Tomei a. c. Dintr'însa reproducem cu satisfacție următoarea mărturisire:

Starea Românilor de dincoci de Carpați în secolii 16, 17 și 18 era din cele mai de plâns. Ei sunt despoiați de toate drepturile nu numai politice, dar și omenești. Magarii, Secii și Sașii la 1438 făcu uniunea cunoscută în istorie sub numele de uniunea celor trei națiuni cu scop, ca să zdrobescă rebeliunile blăstematilor țerani, cari fiind cu deosebire Români, se vede, că această uniune se îndrepta contra lor. Națiunea română și religiunea ei au fost declarate numai ca suferite, până le va plăce stăpânilor. Școle nu-i jertat Românului, să ridice, nici ca copiii lor să umble la școli străine.

Religiunea și preoții lor sunt batjocoriți, încât trebuia să păstorască vitele superintendentului calvin. În asemenea stare, ore cine pōte aștepta dela Românii de pe atunci vre-o cultură? Dar cu toate acestea Românii de dincoci sunt, cari au eliberat limba română de cea slavonă, ei încep redeschiderea atâtu politică cât și spirituală.

Pe când Românii de dincoci erau într-o stare atâtu de tristă, cei de dincolo gemeau sub jugul fanarioților. Anume Turculă ne mai având încredere în boerimea română, trimite pe tronurile române greci fanarioți, cari aducându cu sine o mulțime de alți greci, umplu țerile cu lipitori, cari sugă pe bietul Român, încât nu-i rămâne alta, decât să-și ia lumea în cap.

Dar ei nu se îndestulesc numai cu aceea, că storc țerile române de averi, ci le prefac și în privință administrativă și culturală în provincie grecesc, introducându limba grecesc în administrație, biserică și școlă. Pe

molaș și aprindea stațiunile de acciș. E adevărat, că și o mulțime de omeni de nimica încă s'a alăturat la turburările fascilor și elementele acestea pōrtă vina pentru crimele diferite, cari n'au lipsit nici din turburările siciliene de deună și au înșufat o panică generală.

Încă și mai tristă decât sōrtea muncitorilor de pământ este cea a lucrătorilor din cele preste 700 de băi de puciosă de pe insula Siciliei. Cam în același chip, în care arindașii pământului storc mēdua poporului, o facă această proprietarii minelor de puciosă dând în arindă lucrul din mine. Întreprindătorii mari storc bani dela acordantii săi, era aceștia dela lucrători, și așa mai departe până la nefericitul băeți, cari scot pētra cu puciosă din adâncul pământului la suprafață. E deja un chin fărte mare și numai a trebui, să petrec în împrejurul mai apropiat al unei mine de puciosă, unde ori ce viață organică pare a fi perit, și nu mai crește nici o plântuță. Numerate grămeți de pētra arsă zacă aici, și aerul e plin de gazurile veninoase de acid sulfuric. Cum mirōsă acesta, știe ori cine, dacă a aprins vre o dată o sfărmitură de puciosă: ea a ars cu flacără sfântă, și productul gazos al arderii a fost chiar acid sulfuric, care răspândește un

miros neplăcut, pătrundător și stîrpitor de viață organică.

Întocmai așa, adevărat asemenea prin ardere se formă acidul sulfuric și în jurul minelor de puciosă. Pētra cu puciosă, care se scote din mine la suprafață, aci se aședă în grămeți (calcarones) spre un roc făcut din suluri de fer. Câteva găuri, prin cari se aprinde grămada, se lasă deschise era grămada întregă se acopere cu un strat de mel, petriș și altele, care strat servește spre producerea unei arderi încetinel. Cuprinsul unui calcarone une ori e și de 700 metri cubici și are să arde cam două luni, până se deosebesce puciosă de celelalte părți ale petrei. Puciosă se adună în stare fluidă de deșutul rocii, și de acolo îl conduc din când în când în nise forme umede, în cari se învîrtoșeză. O parte a puciosei din pētra, cam a treia parte, ardându se prefac în acid sulfuric, care evaporă prin acoperământul grămeții în aer.

Omenii aceia, cari trebuie să lucre și să-și câștige puținica pâne într-o atmosferă ca acesta, sunt într-o adevăr vrednici de compătămirea ori căru om simțitor. În nici una dintre fabricile moderne nu petrec lucrătorii într-o atmosferă macar și numai pe departe așa de stricăciosă sănătății. Dar cei mai vrednici de compătămire sunt băeții

aceia, cari au să pōrte pētra de puciosă din mine și să o scote la suprafața pământului. Eu stau în serviciul picconierilor, cari lucră în lăuntru minelor și cu ciocane trebuie să despărtesc pētra de puciosă din celelalte stîncă. Pētra aceasta o leau apoi carusii săi băeți, se încarcă cu ea și o ducă afară. Mai de demult transportatorii aceștia se recrutară din omeni deja desvoltați, dar întreprindătorii scărira plățile picconierilor așa de tare, cătu aceștia se vedură silii a-si recruta transportorii din băeți, a cărori plăți e mai mică. Dar lucrul a rămas tot același, și omul simțitor mai bucuros și-ar întorce privirea, să nu vadă pe tinerii aceștia între 9 și 16 ani, cari vestejesc trupesc și spre rușinea culturii și umanității moderne celei preamărite trăesc un trai mai miseră ca al sclavilor de odinioară și din țerile păgâne ori creștine păgănite. Căci proprietarii de sclavi, având în vedere câștigul său, cel puțin se șlesce, să nutrească bine pe sclavii săi, ca ei să-i pōtă lucra mai bine și mai mult, dar picconierul dimpotrivă, care cumpără forțele băeților dela sermanii lor părinți pentru câte 100—150 de lire, e îndestulit, dacă acei doi carusi, cari îi servesc, îi și rebonifică plata aceea însemnându-li-se ca plată de diler cel mult 50 de centesimi. De cumva înbrăncesc bă-

boerimea română o sërăcescū saū corcescū cu elementele lorū grecesci și li corumpū moravurile.

Prin viața și traiulū lorū desfrinatū le succede a corumpe și demoralisa intr'atāta pe boeri, încātū chiarū ei cereaū, ca fiū de boeri, cari nu învață carte grecescă, să nu pōtā ocupa vr'o funcțiune publică.

Cātū de miserabilā a trebuitū să fie și instrucțiunea grecescă, se pōte conchide de acolo, că nici unū Românū n'a pāșitū ca scriitorū in limba grecă fie pe terenulū istoricū, teologicū saū poeticū.

Dar „geniulū națiunii romāne nu s'a stinsū nici chiarū in aceste epoce de tristă umilire a poporului“ (Odobescu). Pe cāndū Românū de dincolo gemeaū sub jugulū fanariților, pe cāndū Athena nu mai pārea a fi in Athena, ci in Bucuresei, dincōci de Carpați resarū zorile unui viitorū mai frumosū.

Anume Românū ne mai putēndū suferi starea lorū, care era cea mai asuprită, ce se putea cugeta, și atrași de promisiunile rom-catolicilorū, cari le promiteaū marea și sarea, dacā se vorū lāpēda de religiunea lorū și se vorū uni cu ei, o parte (? Red.) din Românū s'au și unitū la 1698 cu Roma recunoscēndū pe papa de capū alū bisericeī.

Nu voescū, să espunū aci, intru cātū a fostū folositoare asētā unire pentru Românū și intru cātū nu, dar ea, deși a despărțitū pe Românū in uniți și neuniți contribuindū astfel la slābirea poporului, acētā unire totuși are meritulū, că a contribuitū fōrte multū (Numai? Red.) la renascerea Romānilorū. Deși promisiunile, ce li-se făcuserā Romānilorū, (intru cātū le-a făcutū statulū, Red.) au rēmasū in cea mai mare parte pe hārtie, totuși cei uniți au pututū să-și ridice școli, și cāndū și cāndū vre unulū din ei ajungeaū și in vre-o funcțiune de statū. Astfelū Românū putēndū să urmeze la vre-o școlā, fie chiarū străinā, au începutū a se ivi între ei omenī luminatī cu vederī mai înalte.

Unū atare bărbatū luminatū, superiorū și energicū se și arētā pe scenā in persōna episcopului Inocențiu Clain (Miculū). Meritulū lui e, că ridicā la 1738 școlele din Blașū, la cari 200 elevi primiaū susținerea din veniturile episcopiei, atarā de aceea ridicā și unū seminarū pentru crescerea clerului. Elū este celū dintāiū, care trimite tinerī la Roma spre educațiune și instrucțiune mai înaltā. Intra acești pe Petru Maiorū și G. Șincai.

Dar din nefericire activitatea acestui bărbatū epocalū nu ținu multū. Contrariī nostri vēdū in elū unū omū, care lucrā

pentru luminarea și deșteptarea poporului românū, prin urmare unū omū periculosū pentru ei, de aceea ei întrebuintēzā tōte mijlōcele spre a-lū înlātura, ceea ce le și succede, căci elū trebuie să pārāsescā scaunulū episcopescū și să mōrā in esilū la Roma la 1769. Dar deși elū a cādūtū, au rēmasū școlele din Blașū, cărorā urmașulū sēu Petru Aronū le dādu unū avintū noū, și așa ele sporiaū in putere și autoritate concentrāndū totū mai multā tinerime romānā. Ele și începū a-și da fructele lorū.

Bărbați mari iesū din sinulū lorū, cari cu tōte pericolele, ce-I amenința, au lucratū pentru luminarea poporului. Dar să vedemū, cari suntū acei bărbați mari, cari au datū impulsū la deșteptarea nēmului românū din țērile supuse casei habsburgice. Acești suntū: Sam. Clain, P. Maiorū, G. Șincai, trei luceferī pe firmamentulū literaturēi romāne, după cum li numesce Papiū Ilarianū, cari au deschisū cartea limbei și istoriei romāne.

Celū dintāiū pasū alū lorū a fostū scōtorea la luminā a unei gramaticēi romānesce, cea dintāiū cu litere latine, compusā de Clain și amplificatā de Șincai.

Lucru neînsemnatū la aparință, dar de nemārginite consecinți, căci prin ea s'a pusū basā la limba literarā romānā, fără de care nu se pōte cugeta unitatea naționalā a unei limbi.

Terenulū însă, pe care acești trei luceferī și-au cāștigatū numele lorū nemuritorū, este istoriografia. Clain prin „Istoria Romānilorū“, Șincai prin „Cronica Romānilorū“, care face epocā in literatura nōstrā, ēr Maiorū prin „Istoria pentru începutulū Romānilorū“ amintescū pe de o parte Romānilorū originea lorū mārētā, ēr contrariilorū le aratā, că acestū poporū, pe care și-lū ținū de atātea vēcari in lanțuri, nu este de o origine de josū, după cum susțineau ei, ci se trage dela ginta falnicā a Romanilorū, și de aceea să ținā contū de acestū poporū acuma supusū, căci pe elū llū așteptā unū viitorū mare și frumosū.

Numai așa putemū apreția in destulū meritulū lorū, dacā luāmū in considerare, că ei au umblatū pe unū drumū nestrābătutū de alții, ei suntū cei dintāiū istorici in adevēratulū înțelesū, deōrece scriitorii de până aci erau simpli cronicari.

De aci vedemū, că pe cāndū Horia, Cloșca și Crișanū cu sabia cautā a scōte poporulū de sub jugulū rușinosū alū iobāgiei, pe atuncī Clain, Șincai și Maiorū luptā cu condeiulū pentru înaintarea și deșteptarea Romānilorū.

Revistă bisericească.

Roma.

Sfinția Sa Leonū XIII, care in 1883 a deschisū archivele Vaticanului pentru istorici, totū atuncī a constituitū și o comisiune compusā din cardinalii De Luca, Pitra și Hergenrōther și din prelatulū Triepi (ca secretariū) pentru promovarea studiului istoriei. După ce cei trei membri ai comisiunii au reposatū, Sfinția Sa a numitū in loculū lorū pe cardinalii Capecelatro, Mazella și Galimberti, rēmanēndū ca secretariū totū Triepi.

Foile Vaticane comunicā cea mai nouā enciclicā papalā îndreptatā cātū toți principii și popōrele lumii. Enciclica, ce se începe cu cuvintele „Praelara gratulationis“, este fōrte momentōsā, și o vomū publica in Nrulū proximū alū foilū nōstre.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La desbaterea specialā a legii despre cāsatoria civilā in casa magnațilorū primatele Vaszary, episcopulū Mihályi și uniī magnați laici au propusū mai multe modificāri, darā tōte au fostū respinse de majoritatea liberalā. La propunerea contelui Andrassy Aladār s'a adausū §-lū, că „acētā lege nu schimbā natura cāsatoriei ca instituțiune bisericească“. La finele ședinței din 22 contele Zichy Ferdinandū a declaratū, că catolicii de aici înainte vorū lupta cu tōte mijlōcele legale, ca acētā lege să se abrōge.

In ședința din 23 a casei magnațilorū, fiindū la ordinea zilei legea despre pensiunile profesorilorū dela școlele confessionale, Szász Károly (superintendentū reformatū) a propusū, ca acei școlari miseri, cari suntū dispensați dela solvirea didactrului, să se dispenseze și dela solvirea taxei de 3 fl. in favorulū fondului de pensiune, de-ōrece ađi-māne întrēgā instrucțiunea va ajunge in māna statului.

eți sub sarcini și nu potū să mai lucre ori cadū in bōlā uscatā, picconierii le dāu drumulū și-și cāștigā alți doi bāeți, cari să le fie trasportatori.

Nādușitorū de caldū e aerulū acolo josū in mine. Bāeții slābiți și impedecați in desvoltarea trupului chiarū acum își umplu coșnițele și sacii cu pētrā și-și ridicā apoi unulū altuia pe spinarea gārbovitā sarcina cea de 40—50 kg. Asudāndū și suspināndū o pōrtā acum bāeții acești de jumētate golī de multe ori la o depārtare de cāteva sute de metri prin coridōre ānguste, scunde și nādușitore pe unū terenū colțurosū până afarā din pāntecele pāmintului. In calea acētā ei nu se potū odihni, pentru că înaintēzā intr'unū șirū lungū, celū dintāiū li urmēzā îndatā alū doilea și acestuia alū treilea și așa mai departe până la celū mai de pe urmā așa, că dacā s'ar opri unulū, ar trebui, să se oprēcā toți cei urmātori, și acētā ar avē de urmare, că plata lorū zilnicā, și altcum destulū de miserabilā, s'ar scāri cu cāți-va cetesimi.

Și dacā au ajunsū suspināndū până afarā, nu-I așteptā nici macarū o sorbiturā de apă prōsperā, pentru că acētā ar trebui, să se aducā din depārtare mare, și spre așa ceva nu le ajunge timpulū. Așa deci nu le restā alta, decātū să bea dintr'una din bālțile pline de apă turbure și plină de puciōsā. Apoi ērā pornescū in adāncimea nādușitore,

careā înghite fără de inimā suspinulū lorū și ascunde dinaintea ochilorū lumii tractarea brutalā, cu care-I întimpinā picconierii. Dar omulū simțitorū, care a vēdūtū odatā fețele lorū palide și brāzdate de durere și chinū înainte de vreme și a privitū in ochii lorū cei fără de lucire și apatici, omulū acela își va aduce aminte de ei in tōtā viața sa, mai alesū dacā a privitū odatā și la prānzulū carusilorū, care se compune numai din pāne rea și din cōpā. Dacā mai ai in vedere, că lucrulū acela alū lorū ține in fiesce care și dōuē spre dece ore, și că ei membrele sale misere și chinuite nu și-le potū odihni in patū, ci trebuie să dōrmā nōptea pe pāmintulū golū in vre-o peșterā, nu te vei mai mira auzindū, că bāeții acești cei mai mulți morū înainte de vreme de bōlā sēcā.

Acestea suntū cele dōuē icōne, cari reprezentā stările sociale de pe insula Siciliei. Dovadā, că raiū nu esistā pe pāmintū, dar dovadā deodată, și că in zilele nōstre, in ale așa numitulū liberalismū, pāmintulū e e pe calea de a se preface intr'unū locū mai rēu ca iadulū. Căci in iadū suferū pedepse omenii cei vinovați, pe cāndū aci pe pāmintū cei vinovați înōtā in plăceri, pe cāndū cei nevinovați trebuie să le pregătēsescā între chinuri și lacrimi plăcerile acestea.

Amū vēdūtū deci stările sociale de pe insula Siciliei. Urmarea lorū au fostū turburările acelea, cari au datū Italiei deunāđi

atāta de lucru. A reușitū guvernulū italianū a sngruma turburările cu forță armatā. Dar forța armatā e unū mijlocū fōrte slabū spre liniștirea poporului. Cei dela putere își închipuescū, că dacā impușcā atāția și atāția nefericiți, — fie aceia chiarū și criminaliști, — potū vesti apoi lumii, că liniștea e restabilitā. Da, e restabilitā, dar cu ce prețū! Cu vērsare de sānge, cu susținerea unei armate de sute de miū și in urmare cu rāpirea atātorū brațe și inteligințe dela lucruri cu adevēratū folositoare societății și cu înmulțirea nebuņā a speselorū statului. Și dacā după atātea jertfe ar putē omenii să se māngāie cu aceea, că liniștea e intru adevērū restabilitā! Dar guvernauți liberali suntū orbi și nebuņi și nu pricepū, că liniștea esternā e condiționatā prin cea internā a sufletelorū. Restabilirea și susținerea liniștii esterne e lucrulū celū mai neînsemnatū, pe care puterea statului are, să-lū realizeze. Datorința ei cea mai de frunte este, să creeze nisce stări, cātū omenilorū să nu le mai trecā prin minte a turbura liniștea. Așa in Italia, și așa și la noi și pe airia. Vinovați suntū și cei ce turburā liniștea publicā, dar vina cea mai mare in casuri de turburări nu o pōrtā turburatoriū, ci aceia, cari au putința și datorința de a liniști spiritele multā-mindu-le și implinindu-le pretensiunile juste, și totuși nu o facū acētā.

— Ministrul de culte și instrucțiunea publică br. Eötvös Loránd reflectând la vorbirea lui Szász Károly dice, că dînsul nici în viitorul mai depărtat nu dorește prefacerea tuturor școlilor în școle de stat. După ce scopul tuturor școlilor este dezvoltarea și progresul, crede, că datorința principală a statului este aceea, ca să ajute după putință ori ce corporațiune ori biserică, care ridică școli, ce servesc spre binele țerei întregi, și să se silască totodată, ca și dacă nu s'ar pute introduce uniformitate deplină în școli, totuși să se ridice toate școlile la un nivel mai înalt și ele să atingă gradul convenit al adevăratei culturi. Vederile actualului ministru, pe cum observă presa magiară, sunt diametral opuse cu ale fostului ministru Csáky. Barēm de ar fi așa.

Camera deputaților a hotărît în ședința din 25 l. c., să pertracteze toate proiectele bisericesci înainte de a se începe feriele de vară. După votarea unor proiecte de legi de puțină însemnătate s'a început desbaterea asupra proiectului despre *libertatea religioasă*. Wlassics Gyula ca referent al comisiunii dietale judiciare în o vorbire mai lungă recomandă primirea proiectului. El dice, că proiectul se bazează pe două principii fundamentale: cel dintâi este libertatea conștiinței, era al doilea e domnia suveranității statului peste toate societățile religioase, întru cât ele se manifestă în afară ca organisme sociale. Apoi se ocupă pe larg de raporturile religiei catolice față cu alte confesiuni recepte ori recunoscute. Despre religia catolică în decursul de secol se face amintire ca de „avita, haereditaria, constitutionalis religio“ și de „sancta fides“, adî însă și religia catolică este numai religie receptă, deși nu a fost lipsă, ca recepțiunea să se întimplă prin un act deosebit. Proiectul nu intenționează, să atingă sfera de drept a bisericii, deorece ca și un fir roșu se vede în el principiul, că în cele ce privesc biserică, să nu se amestece statul, și în cele ce privesc statul, să nu se amestece biserică. Proiectul așteaptă dela confesiuni legalitate, moralitate și patriotism; el asigură înființarea comunelor bisericesci și instrucțiunea religioasă în școlă. Este inovativ proiectul, că ar promova ireligiozitatea, dară acesta nu stă. Este o greșelă a confunda aconfesionalismul cu ireligiozitatea. Nazarenii nu fac parte din nici o confesiune, și totuși arată cea mai intimă alipire la doctrinele religiei lor.

Bessenyei Ferencz ca raportor al comisiunii parlamentare pentru culte numește proiectul din cestiune o veche dorință a nației (poate a celei jidovesci? Red.). Trebuie, să cedăm spiritului timpului, care urgită legea, ce are de scop a pune capet silei religioase. Proiectul pentru fiesce care cetățenii și respective locuitorii al patriei asigură libertatea conștiinței și credinței religioase, dară totodată are în vedere și recerințele moralității publice.

Deputatul independentist Vajay István (preot catolic) dice, că în decursul desbaterilor despre proiectele

bisericesci-politice neîncetat s'a accentuat necesitatea separării bisericii de către stat, care separare ar fi folosită pentru biserică, asigurându-i-se libertatea. Oratorul află de imposibilă separarea credinciosului de către cetățenii. Liberalii s'au dat, să arunce la frase bombastice, cari nu au nici un înțeles. Lui Bessenyei, care spre a proba abuzurile silei religioase se provacă la incușiuni, îi arată, că incușiunea spaniolă a fost o instituțiune de stat și nu bisericescă, deși îi plăcea, să-și dea un colorit religios, dară cu fapte de ale incușiunii spaniole nimeni nu poate acusa și incușiunea romană. Altcum dl Bessenyei mistifică faptele istorice. Ocupându-se mai pe larg de așa numita morală independentă dice, că și acesta este numai o frasă, fiind cu neputință o morală fără credință religioasă. Criticiză prin cuvinte sarcastice conceptul guvernului despre morală, provocându-se la cazul Bokros Elek. Apoi espune cu însufletire foloșele religiei pentru patrie și națiune.

Pentru proiectul au mai vorbit Eötvös Károly și Kis Albert, era în contra lui Okolicsányi László. Nemai fiind în sinuși alți oratori, ministrul de culte declară, că deși proiectul de față nu este opul dînsului, totuși îl primesc de al său. Urmându votarea, proiectul s'a primit cu majoritate de voturi pentru desbaterea specială.

La deschiderea ședinței din 26 a c. președintele camerei da espresione jalii asupra uciderii președintelui republicii franceze. Urmază apoi desbaterea specială a proiectului despre liberul exercițiu al religiei. La desbatere ultraradicalul Hermann Otto își dezvoltă sistemul său religios lovindu în biserică. Ugron Gábor reflectând la vorbirea lui Hermann dice, că principiile acestuia nu duc la libertatea religioasă, ci la absolutism. Atunci, când motivul nu e moralitatea, credința, ci codicele penal, nu poate fi vorba despre libertate religioasă. Religia științei, accentuată de Hermann, nu o poate aproba, căci ce s'ar avé milioanele de omeni, cari nu au fost fericiți a se împărtași de știință, cari nu-și cercă liniștea sufletului în filosofie, ci numai în credință? Doctrina propagată de mintea fantastică a lui Hermann este periculoasă, ea duce la anarhie. Unele modificări propuse de opoziție au fost respinse, și proiectul a fost primit și în desbaterea specială.

Venind la ordinea zilei proiectul de lege despre *recepțiunea religiei israelite*, referentul Pap Géza prin o vorbire mai lungă încărcată de frase liberale recomandă primirea proiectului. Deputatul Vajay nu ar avé nici un scrupul, dacă raportul de astăzi al Jidovilor s'ar articula în legi, dară permisiunea de a trece dela creștinism la iudaism o află de contrară dogmelor, pentru aceea nu poate primi proiectul. Se miră, că cei ce se laudă așa de mult cu progresul, acum deodată voesc a se străpune în epoca vechiului Testament. Majoritatea dietei primesc proiectul atât în desbaterea generală, cât și în cea specială.

În ședința din 27 camera deputaților a pertractat și primit cu majoritate de voturi legea despre *religia pruncilor din căsătoriile mixte*, modificându articolul de lege 68 din 1868 în sensul, că părinții pot înșiși să alegă religia, în care voesc a-și crește pruncii, numai cât cu privire la acesta să se înțelgă și declare încă înainte de cununie.

Pulszky Ágost și-a depus mandatul de deputat dietal. În zilele acestea va apăre în fôea oficiasă denumirea lui de secretar de stat în ministerul de culte.

Francia.

Faîma despre condamnabila asasinare a președintelui republicii franceze a străbătut ca fulgerul în totă lumea, producându o adâncă consternare pretutindena.

Președintele Carnot s'a dus Sâmbătă în Lyon spre a visita expoziția deschisă acolo. Duminecă înainte de ameli a primit diversele deputații. Apoi între ovațiunile mulțimii a vizitat expoziția. Sara a fost un banchet festiv în onora președintelui, cu care ocaziune răspundându la un toast a dîs Carnot: „Când m'am depărtat întâia oară de Lyon, am dus cu mine dulci suvenir; când mă voi depărta a doua oară, voi duce suvenir neuitat.“ După banchet (pe la 9 ore sara) a plecat la teatru. În trăsura cu președintele era și prefectul Riord, fiind în drum o mulțime de popor. Când era, să plece trăsura, străbate prin mulțime și-și face loc printre cordonul de poliști un om tiner, purtându în mână ridicată o hârtie. Totă lumea credea, că el voesc a presenta președintelui vre-o suplică. Ajungându tinerul la trăsura se urcă pe scara trăsurei, prinde cu mâna stîngă de cefă pe Carnot, era cu cea dreaptă îl străpunge cu un pumnal în pept, care a pătruns până la afundime de 12 cm vătămându greu plumă și ficatul președintelui. Prefectul a lovit cu pumnul pe asasin, dară atunci Carnot a cădat scaldat în sânge. Asasinul a voit să fugă, dară a fost prins și bătut, și mulțimea îl făcea totă bucăți, dacă nu-l scapa poliția, care l'a încarcerat. După atentat președintele a mai trăit vre-o 3 ore, apoi între dureri cumplite și-a dat sufletul. Asasinul se numește Cesare Giovanni Santo, este de origine italiană, s'a născut în Monte Visconti (apropo de Milano), abia numă 25 de ani, ocupațiunea i-a fost brutăria. Se crede, că fapta condamnabilă a comis-o din mandatul anarhiștilor. Poporul din Lyon iritat a spart și jefuit prăvăliile și cafenele italiene, maltratându pe Italianii și chiar ucidendu pe unii.

Toate curțile domitoare și parlamentele europene au trimis dnei Carnot și guvernului francez telegrame și epistole de condolență. Cadavrul președintelui a fost transportat la Paris, unde va fi înmormintat Duminecă.

Sadi Carnot s'a născut în Limoges la 11 Aug. 1837 și a fost nepotul renumitului general Carnot. Flă a stu-

diat la politehnică, în 1871 a fost ales deputat, în 1878 a ajuns secretariu în ministerul lucrărilor publice, era de la 1885—6 ministru de finanțe. În 2 Dec. 1887 a fost ales președinte al republicei. A fost un bărbat devotat binelui public și ca președinte a observat o atitudine constituțională silindu-se a fi preste partide. În cestiunile bisericesti însă adese-ori s'a lăsat, să fie influențat de francmasoni. Mărtea-l-a fost creștinesc.

Adunarea națională întrunită Mercuri la 1 oră p. m. a ales cu majoritate de voturi de președinte al Republicei pe Casimir Perrier, fostul președinte al camerei și mai înainte de aceea ministru-președinte. Elu s'a născut la 1847 în Paris. La începutul carierei sale publice s'a distins ca publicist și istoric, de la 1872 a luat parte și la luptele politice aparținând grupului republicanilor moderati.

Noul președinte dispune de o avere, care valorează la 40 de milioane frs., este om de spirit, dară ca ministru-președinte de multe ori a dat dovezi, că lucră la comanda logelor francmasonice. De aci putem deduce, că biserica și poporul francez nu poate aștepta de la el o schimbare în spre bine a situației actuale, ci lucrurile vor merge totu după vechiul șablon liberal.

Cestiunea noastră.

Deputațiune la Ministrul Hieronymi.

În 23 a c. s'a prezentat la ministrul Hieronymi o deputațiune constatătoare din dnii Grigorie Popescu, Dionisiu Vajda și Dr. Ioan Fărcaș spre a-i cere intervențiunea în cestiunea atrocităților sevărsite din partea gendarmilor în contra populației române din comitatul Solnocu-Dobâca. Reproducem aci după „Dreptatea” și „Tribuna” pe scurt și fără comentariu convorbirea deputațiunii cu ministrul:

Dl. Dionisiu Vajda se adresa către ministru rugându-l, să sisteze brutalitățile, ce le sevărsesc gendarmii în comitatul Solnocu-Dobâca în contra poporului român, căci le este imposibil, să suporte și mai departe atrocitățile, ce le comit. Așa d. es. pe parochul Popescu l'a smuls de barbă, l'a scuipat în față și legându-l la mâni l'a escortat.

Hieronymi: „Să povestescă dl. Popescu, cum s'a întâmplat.”

Preotul Popescu: „Excelență! Mercuri în 20 a c. gendarmii din Suciul-de-sus au venit la mine, ca să facă percheziție domiciliară, dar n'au putut să-mi arete un ordin al autorității superioare, er când i-am provocat, să-mi arete acest ordin, unul dintre gendarmi arătându-și pușca și zise: „Aici e ordinul!” Celalaltu apucându-mă de barbă m'a trântit pe canapea și m'a legat zicându: „De multu am dorit să-mi cadă în mâni un popă valah,” și m'a injurat de Dumneșu.”

Ministrul îl intrerupe cu cuvintele: „De siguru te-ai opus.” Er la observarea dsale, că nu s'a opus, isbucnesce dl. ministru în cuvintele: „De siguru ai fost la pertractarea procesului Memorandului.”

Popescu: „Da, am fost.”

Ministrul: „Ce ai căutat acolo? Cine te-a trimis acolo? Ce ai avut a face acolo? Vă voi arăta eu, că nu veți mai

agita dvăstră popii români. Nu voi mai suferi, ca preoții români să mai facă politică. De care episcopatu te ții?”

Popescu: „De alu Gherlei.”

Ministrul: „Las că mă voi îngriji, să vă oprăscă episcopulu dvăstre de a mai face politică.”

D. Vajda: „Mergerea la Clușă nu este agitare, er dacă chiar vedeți agitare în imprevurarea acăsta, atunci de ce nu ne-ați oprit în general, să călătorim? De ce nu ne-ați reținut din bună vreme? Er acuma ați început să ne persecutați și tinerimea.”

Ministrul: „Și tinerimea a agitat prin proclamațiunea sa în contra constituției.”

D. Vajda: „Așa se vede, că constituția există numai pentru și în favorul magiarilor, însă pe conta noastră. Ori ce facem, este agitație, deși nu avem nici o greșală, decât că suntem Români.”

Hieronymi: „Nu acăsta vă este greșala, ci aceea, că nimic altceva nu faceți, decât agitați și gravitați spre România voindu, să faceți provincie valachă din Transilvania. Punctulu primu al programulu dvăstre atacă apriat constituția magiară.”

Dr. Fărcaș: „Observu înainte de tôte, că preoții nostri nu agiteză, er dacă credeți, că punctulu primu al programulu nostru atacă constituția țerei, și ca atare nu-l puteți lua în considerare: atunci de ce nu impliniți cel puțin celelalte puncte ale programulu nostru, cari ar trebui, conform legii, să le impliniți? De ce susțineți alte legi, pentru teritoriul Ardealulu, de cum sunt valabile în Ungaria, dacă Transilvania într'adevăr e unită cu Ungaria?! Dar noi nu pentru acăsta am venit la dvăstră, ci ca să rugăm, să sistăți persecuțiile pe terenul țerei locuită de Români și în special în comitatulu nostru, căci la din contră noi cești, cari stăm în fruntea poporulu, nu mai putem fi responsabili pentru urmările grave, cari le-ar pute ave continuarea brutalităților.”

Ministrul: „Ce felu de urmări? Regimulu a decis, să pună capetu la agitațiune, ori prin ce s'ar manifesta, de aceea a înmulțit gendarmeria.”

D. Vajda: „În Austria, se dice, că regimulu este mai absolutist. — Credeți-mă, Excelență, că dacă s'ar întâmpla cu mine o astfel de batjocură, pentru că am luat parte și eu la pertractarea procesulu Memorandulu în Clușă, n'asi face altceva decât mi-asi vinde averea și asi merge în Viena, ca nici să nu mai pot dice vre-odată, că am fost aci.”

Ministrul: „Îți stă în bunăvoe, vindeți-o și du-te.”

Dr. Fărcaș: „Excelență mă rog din nou, să ridicați acăsta stare excepțională de la noi, — căci credeți-mi, Excelență, că numai acăsta stare excepțională născ nemulțămirea în poporul și preoții nostri, care așa dicându sunt agitați prin brutalitățile gendarmilor.”

Ministrul: „Nu cred, dar voi cerceta cauza, și voi dispune cu rigore; er dacă într'adevăr se sevărsesc astfel de brutalități de către gendarmi, pe acelea le voi pedepsi aspru. Să știți însă, că ori care va fi vinovatulu, voi fi neindurat.”

Convocare.

Adunarea generală a despărțimintulu XXIX (Mediașu) alu Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporulu

român se convoca pe ziua de 3/15 Iulie 1894 la 11 ore a. m. în orașulu Mediaș (sala „Hotelulu Strugurul de aur”), la care se invită onorații membri și toți aceia, cari se interesază de progresulu poporulu român.

Între alte obiecte din programu va fi și constituirea comitetulu pe un nou periodu de trei ani.

Mediașu 3/15 Iunie 1894.

Ioan Moldovanu
Direct. desp.

Ioan Chendi
secretariu.

Noutăți.

La gimnasiulu superioru gr. cat. din Blașu s'au ținut esamenele din 16—26 i. c. În 16 a fost esamenulu din cantulu bisericesc clăsele I—VII, er în 19 între 5 și 7 ore p. m. din gimnastică, făcându-se mai întâi exerciții libere în piață, er apoi exerciții la aparate în curtea gimnasiulu. Deteritate tinerilor în exercițiile gimnastice, cari s'au terminat cu executarea jocurilor naționale, a fost admirat de publicu, care l-a resplătit cu dese aplause. Din 20—26 au decurs esamenele din celelalte obiecte de învățămint. În 29 s'a celebrat s. Liturgie de mulțămint, eră după aceea a urmat cetirea clasificărilor și împărțirea premiilor, în preț cam de 500 fl.

Esamenulu de calificățiune la Institutulu preparandialu gr. cat. din Blașu s'a terminat în 25 a c. S'au insinuat 43 învățători, admiși au fost 37. Din aceștia au fost declarați de calificați 23, eră 14 au cădat parte din câte 1 studiu parte din câte 2 studii. Dintre cei 14 căduți 13 au căduți din limba magiară.

Procesulu Memorandulu. Tribunalulu din Clușă în 18 a c. a înaintat la Curia regescă din Budapesta actele referitoare la procesulu Memorandulu. Procesulu verbalu luat cu ocaziunea pertractării se estinde pe 600 de côle legate în trei volumuri. Curia în decursu de o lună se va pronunța asupra recursulu de nulitate alu acusaților.

Cursuri pentru învățarea limbii magiare. În ținuturile locuite de naționalități se deschid pe sama învățătorilor în timpul ferierilor de vară cursuri de câte 6 săptămâni pentru învățarea limbii magiare în S. Sz. György, Székely Keresztur, Deva, Sighetulu Marmăției, Sárospatak, Losoncz, Léva, Felegyháza, Hodmezó-Vásárhely și Csurgó. La cursuri se vor primi învățători tineri, cari vor fi provăduți cu cartiră gratuită și cu câte 70 cr. pe zi pentru viptu.

Concursu literar. În conformitate cu decisulu IX p. a. din protocolulu adunării generale de estu timpu comitetulu centralu alu reuniunii învățătorilor gr. or. din districtulu consistoriulu aradanu, protopopiatele de-a drepta Murășulu, escrie premiulu de 50 fl. v. a. pentru cea mai bună carte românescă menită ca manualu în școla poporală, din ori ce ramu alu învățămintulu, cu terminu de concursu până la 1 Martie n. 1895, pe lângă următoarele condițiuni: 1) Cartea să conțină întregu materialulu de învățămint alu ramulu respectivu. 2) Cuprinsulu să nu fie vastu, dar să fie împărțit în grade concentrice, să fie espus în stilu clar și scrisu cu ortografia academiului. 3) Lângă manuscrisulu scrisu în trei esemplare anonime să se acudă o cuvertă sigilată provăduță cu un motto, carea să conțină în lăuntru numele autorulu. 4) Referentiulu la dreptulu de proprietate se va face acord separatu între reuniune și autoru. 5) Manuscrisetele să se trimită la adresa subsemnatulu președinte în Aradu până la terminulu susamintit. Aradu din ședința ordinară a comitetulu ținută în 7/19 Iunie 1894. Teodoru Ceantea președinte Nicolae Ștefu secret. I.

Casul de mărte. Romulu de Crainic, protopreșbiter gr. or. alu Dobrei și membru alu comitetulu naționalu a reposat în 24 a c.

PARTE SCIINTEFICĂ-LITERARĂ.

Biserica română și Unirea din Bănatu în partea I a vécului alu XVII-lea.

(Continuare)

E dreptu, că afară de episcopulu Sava din 1607—1608 alți episcopi în părțile bănațene nu se amintescu nu numele; cu tôte acestea afirmă, că în Bănatu în partea primă a vécului alu 17-lea afară de episcopulu Sava au trebuit să fie, și că au fostu și alți episcopi.

Aserțiunea acésta o basezū pe raportulu misionariulu franciscanu din Bănatu I. Desmanici de datu Caransebeșu Iuliu 17 1648.

Misionariulu numitū în raportulu sēu datu cătră congregațiunea de propag. fide din Roma notifică, că între 1643—44 misionariu Antoniu Sulici din Carassova și Paulu Hericich capelanu din comuna nouă unită Secași în urma instigațiunilor episcopulu schismaticu fură alungați de acolo prin Turci și încarcerati în Verșețu.

Eră în istoriculu claustrulu franciscanu din Raadna se însemnă, că misionariulu franciscanu Andreas Stipanic din Lipova și juru între anii 1643—50 a avut neplăceri cu episcopulu schismaticu, carele voia, ca contribuțiunea numitā „Dimina“, ¹⁾ în contra diplomei date aceluiași misionariu din partea Sultanulu, să o încasseze și dela catolici. Totu acolo se enaréză, cătu au avut să suferă misionariu dela acei episcopi schismatici.

Cine au fostu acei episcopi cu numele, nu se însemnă, destulū că între anii 1640—50 în părțile Lipovei nu numai, ci și în părțile mederene ale Bănatulu au fostu Episcopi români schismatici. Dicū, că și în „părțile mederene ale Bănatulu“, pentru că nu se pôte crede, ca jurisdicțiunea episcopulu, care dóră să fie reședutū în Lipova, să se fi estinsu și preste bisericile gr. or. din părțile Secașulu-Verșețulu, ci a trebuit, că saū în Timișóra saū în Verșețu, ²⁾ — cari orașe fuseră sub Turci, — să mai fi fostu episcopu, — care a făcutu, ca misionariu numitū să se alunge din comunele neoacuisite unite.

Cumă sub episcopulu schismaticu din cestiune nu este a se înțelege pôte Mitropolitulu din Alba-Iulia, este evidentu de acolo, căci locurile, despre cari este vorbă, nu erau părți adnectate la Transilvania, ci erau sub domnia turcescă. ³⁾

Este însă de miratū, că dacă părțile romănesci ale Bănatulu până la 1616 respective 1658 s'au ținut de Transilvania, și că în acestu restimpū se află în acele părți episcopie, cum e totuși, că Mitropoliții români denumiți prin principii calvini, macarū că ce e dreptu se tituleză ca Mitropoliți a tōtă țara Ardélulu și altorū comitate și districte, dară până la denumirea Mitropolitulu Sava I (1656) nici unulū nu se numesce și alu Severinulu saū alu Bănatulu. ⁴⁾

Ce pôte să fie cauza la acésta?

Saū aceea, că episcopiiile, cari vorū fi fostu pe teritoriulu Severinulu, respective alu Bănatulu de sdi, erau supuși altui mitropolitu distinctu de celū din Alba-Iulia, care până la 1552 să fi reședutū în Timișóra, apoi la Ienopole, ⁵⁾ saū aceea, că avēndu

¹⁾ Contribuțiune după fiesecare fumū de casă. Cfr. Jiricek »Geschichte der Bulgaren«.

²⁾ În Timișóra și la 1717 a fostu episcopu gr. or., carele sub timpulu asediării cetății a dus scrii din cetate imperialilor. Acesta a fostu Ioanū Vladislavjelic. Eră cumă în jurulu Verșețulu erau multī români, se cunōșce de acolo, că în protop. Verșețulu comunele în majoritate constau din locuitori români. Cfr. Tincu o. c. p. 132. Eră la anulū 1595 ne întâlnimū cu Teodorū Vlădica, care a condus revoluțiunea din părțile Verșețulu-Caransebeșulu contra Turcilor.

³⁾ Pesty dice, că de es. despre Secași din 1427—1700 nu s'ar face amintire în documente, și că la 1738 Turcii punū obernezu în Secași. — Se vede deci, că deși Sigis. Báthory a cuprinsu locurile Secașu-Carassova, dară după aceea, și încă înainte de 1658 acele locuri au ajunsu sub Turci. Krassó v. megye története II. p. 217 și 257.

⁴⁾ Tincu sub Severinū înțelege Bănatulu celū vechiū alu Severinulu până la Oltū. Ceea ce nu pôte sta.

⁵⁾ Tincu o. c. p. 116 seq.

Bănatulu Lugoșu-Caransebeșu, de care s'a ținutū și districtulu Lipovei, administrațiune specială sub Banū, și biserica română din acestea părți în privința jurisdicțională directă era scōșă de sub Mitropolitulu Transilvaniei din Alba-Iulia și supusă numai episcopilorū sēi proprii atrinați, cum amū disū, saū de mitropolitulu, care va fi avutū reședința întâiu în Timișóra, apoi în Ienopolea, saū și de Archiepiscopū - Mitropolitulu din Alba-Iulia.

Espunēndū în celea de până aci pertractate în lineamente generale starea bisericei române preste totū și în deosebi a celei din părțile numite bănațene din prima parte a vécului alu 17-le, vomū să trecemū acuma la considerarea urmelorū unirii bisericesci sevârșite în același timpū și părți. Acésta o facemū cu atâtă mai virtosū, de-ōrece într'altū studiū publicatū în „Unirea“ Nr. 21—37/392, datele unirii din Bănatu s'au atinsu începēndū numai din 1717, deci mai cu unū seculū mai târziu.

II.

Puterea Protestantismulu, de care era apēsată atâtū biserica catolică apusană, câtū și cea română de ritū orientalu, și-a ajunsu culmea dreptu în partea primă a sec. XVII.

Răsbōele purtate de principii calvini Gavri. Betlen și G. Rákoczi în contra casei habsburgice erau mai multū religioșe decâtū civile, căci ambii acei principii decherarā, că scopulū și motivulū răsbōelorū este scutirea legii calvinesci.

Totū pe acelu timpū cade și persecuarea mai puternică a bisericei române prin proselitismulu forțatū alu Calvinismulu.

Deodată însă cu véculu alu XVII-lea curentulu calvinescu favorisatū și nutritū prin demersulū variatū alu răsbōiulu relig. de 30 ani i-se opune puterea decheratā și resolutā a casei habsburgice, nu numai de a susținē, dară a și rehabilita vađa, puterea și influința de mai înainte a bisericei catolice.

Impērații Ferdinandū II și alu III-lea împreună cu renumiții consilieri ca Archiep. Strigonulu Pázmán și guvernatoriū Forgách, Eszterházy în tōte acțiunile lorū suntū conduși de acelu scopū.

Intru realizarea posibilă a acelu scopū erau intru ajutorū mai alesū dōue orduri religioșe, alu Iesuiților și Franciscanilorū, chemarea cărora era, ca prin propaganda doctrinelorū bisericei catolice între popōrele catolice și schismatice de asemenea apēsate precum și celea protestantice să se înfrângă puterea calvinismulu și altorū secte protestantice.

Ambele celea orduri religioșe au trasu în cerculū activității lorū misionare și pe români, ca prin unirea acelorā cu biserica Romei să se scōtā de sub jugulū celū greu și rușinosū alu calvinismulu.

Activitatea bisericescă-politică a ordulu Iesuiticū în totū decursulū primei părți a sec. alu 17-lea forma obiectū de disensiuni între catolici și calvini, cari de locū nu puteau suferi nisuințele acelu ordū prestate intru apărarea bisericei catolice.

Precāndū în Ungaria după o absență de 19 ani la 1615 prin nisuințele Archiep. Franc. Forgach se stabilescū în Tirnavia și într'alte locuri, și între multe impugnări se susținū (dieta din Poșonū 1619), pe atunci în Transilvania și părțile adnexe după alungarea întâmplatā sub principele Bocskay, deși prin Betlen la 1615 încă se admitū în Transilvania, dară abia la 1625 se stabilescū în trei locuri, anume în Alba-Iulia, Coloș-Monosturū și Caransebeșu. Deși dispusēțiunea acésta prin dieta din 26 Febr. 1630 se acceptēză și se suscepe în cărțile regesci, totuși în totū decursulū anilorū urmatori ordulū numitū era spine în ochii calvinilorū. Acésta aversiune o arētaū mai alesū între 1640—1650, cândū Iesuiții erau persecutați, scōși din țară și numai pe ascunsū puteau funcțiuna.

Esemplu este între altele și acelu casu din Lugoșu întâmplatū la 1640, cândū cu scirea

și voința principelu Rákoczi II banulū Lugoșulu cu numele Paulu Nagy numai pentru aceea pedepsece pe unū cetățanū din Lugoșu, căci primise în casa sa pe preoții mendicanți. Totū odată se oprescū Iesuiții din Caransebeșu de a mai putē cerceta pe Lugoșeni, cari nu aveau preoți, și preste totū călugărilorū aflatori în Transilvania se opresce a putē părăsi ori a intra în țară, a cerceta acele locuri, unde nu suntū parochii rom. cat., și în atari locuri numai în casu de lipsă potū împlini funcțiunile de îngropăciune și de botezū. ¹⁾

Împreună cu ordulū Iesuiților ca misionari funcționari în Transilvania și în Bănatu Franciscanii bosnensi, cari față de întōrcerea, respective unirea popōrelorū bisericei orientale, specialū dreptū în Bănatu și părțile Hațegulu, încă de prin véculū alu 14-lea ²⁾ căștigaseră ôreși care dreptū istoricū. Ordulū acesta în véculū alu 17-lea avea domiciliulū sēu în Carassova, de unde escurgeau frații călugări în diverse părți ale Bănatulu și Transilvaniei.

Ce activitate au dezvoltatū și ce rezultatu au căștigatū Iesuiții misionari în Bănatu față de unirea Romănilorū de acolo, până acuma puținū ne este cunoscutū.

Mai lămuritā este însă în acésta privință activitatea misionariilor franciscani. Ca dovadă în interesulū bisericei nōstre servescā datele mai josū urmate.

De-ōrece însă unele lucruri și întâmplări istorice „non ex natura sua, sed ex tempore et consilio sunt considerandae, quibus in omnibus, quid tempora petant, aut quid personis dignum sit, considerandum“, ³⁾ astfelū aflū de folosū, ca spre dejudecarea urmelorū și mișcărilorū unirii din Bănatu să se reasumeze tōte acele întâmplări istorice, cari coincidū și au relațiuni coerente cu acele mișcări, — căci numai considerate acestea intru una se potū pricepe și valōrea, isvorulū și motivulū singuraticelorū întâmplări istorice.

Deci étā-le în ordū cronologicū:

a) La anulū 1602 Episcopulu Dem. Naprágyi din partea impērațulu Ferdinandū II fu trimisū și în Transilvania parte cu scopū politicū parte și bisericescu. Acesta cu datū Ianuariū 1602 după ce mai pe largū raportēză despre modalitatea cassării mănăstiriilor rom. din Alba-Iulia și despre posesiunile ținute de Români, dice, că Români „propter linguam peregrinam difficulter converti possunt ad fidem catholicam“. Dreptce deja la începutulū véculu alu 17-lea se pōrtă curtea imperială cu cugetulū de a întōrce la unire pe Români. ⁴⁾

b) La 1612 se înființēză episcopia unită a Svidnițulu, ađi a Crișulu, érá la 1614 în timpulū inimicițiilorū calvinesci betleniane. În Ungaria de susū prin familia Homonnai (Gergiu) Rutenii sub grijea Archiepulu Athanasii Crupești adusū din Premysl pe o scurtă vreme se unescū, Monachi și preoții recunoscū primatulū Pontificalu, „sacris tamen deinceps etiam ritibus graecorum operaturi“. Prin intrigi calvinesci și prin facțiunea unor preoți și călugări rēmași în neunire unirea se frustreză. ⁵⁾

c) La 1639 întâiu vine din Roma în Ungaria, mai alesū în părțile între Sava și Timișu locuite în bună parte de popōrele de ritū orientalu, unū anumitū Episcopu alu Himeriei cu numele Iacobū Pancorpus, ca între celea popōre să vestescā doctrinele bisericei catolice.

Aceluia li urmēză totū cu același scopū

¹⁾ Franc. Kazy »Historia Regni Hungariae« Tyrnaviae 1737 L. V. p. 29—33; Pesty »Krassó v. megye tört.« II. part. I. pag. 344.

²⁾ Cfr. ep. pontif. Greg. XI 1373 datū Avin. Kal. Iun.; Eugeni IV datū Romae pridie Kal. Oct. 1433; Ioan. 23 datū Ian. 1410.

³⁾ Cic. de invent. d. 2. c. ult.

⁴⁾ Pontificalu Clem. VIII încă cu datū 22 Aprilū 1600 a provocatū pe principele Mihaiū Vitézulu, ca să se unescū. Cfr. Magyar Történelmi tár Tom. III pag. 120. Eudoxiu Hurmzachi Collect. de Docum. la 1602 pag. 283.

⁵⁾ Kazy o. c. L. II p. 115.

o cătă de alți preoți, cari sub conducerea vicariului Semendriensă Petru Sabatină inundează părțile vecinase cu Bănatul, și întru exercitarea propagandei misionare acei preoți vin în conflict cu Iesuitii și Franciscanii, pe cari din urmă drept în urmarea dispozițiilor Episcopului Semendriensă cu numele Adalbertă la 1628 îi aflăm ca misionari trimiși în Bănat. ¹⁾

d) La 1640 totă biserica orientală era în febre din cauza tendinței calvinesce a patriarhului Cyrilă Lucaris (1621—38), ceea ce a îndemnat pe Ruteni, ca între aceștia și trimișii Patriarhului Constantinopolitană la 1640 sub protecțiunea principelui Moldovei V. Lupu să se țină o consfătuire, urmarea căreia fu condamnarea catechismului cyriliană în Synodulă din Iași la 1642. ²⁾

e) Pe același timp Episcopulă ruteniă ală Muncaciului Tarasevič, despre care se afirmă, că a luat parte la consfătuirea din Iași, — se unese, și din această cauză, ³⁾ precum a bună samă pentru relectarea catechismului cyriliană, la mandatulă principelui G. Rákoczi, răpiti fiindă dela altariu, și maltractat, în contra reclamărilor întrepuse chiar prin împăratulă Ferdinandă până la 1643 se ține încarcerat.

Cam totă în același timp asemenea și încă mai crudelă sorte avu Mitropolitulă română din Alba-Iulia Ilie Orestă, carele éráși sub pretextă de imoralitate, — dară a bună samă pentru condamnarea catechismului cyriliană și neacceptarea catechismului calvinesc, cu tiranie se scote din scaunulă său. ⁴⁾

(Va urmă.)

Regina.

De Friderică Dolch.

(Continuare.)

Se aședără pe banca de lemn, carea era gătită chiară lângă țermulă lacului de desubtulă unui arbore cu coronă mare. În dosulă loră se ridică zidurile înalte ale mănăstirii, érá în fața loră se înălța din valuri insula domnescă cu pădurile sale bogate și cu frumosulă său castelă regescă. Ședură câteva clipe în tăcere. Steinhausen suspinândă trecu cu mâna preste frunte și începu apoi cu glasulă lin:

„Cum am conoseută și am învățată a fubi pe soția mea, nu mai amintescă. Aprópe două decă de aniă trecută, de cândă ne-amă dată mâinile înaintea altariului. Pe vremea aceea eram medică deja fórtă cercată, aveam o praxă mare și așa puteam să petrecă numai puțină în cerculă casnică. Ne iubiamă nespuse și eramă nespuse de fericiți în cei dintăi ani ai căsătoriei nóstre. Dar nu avea să fie totă așa. Nisce femeii invidiose, cari conviniau adese cu soția mea în nefința mea de față, au picurată în urechile ei veninulă hulirii și i-au răpiti pacea și îndestulirea. Cândă sosiam acasă, adese o găsiam cu fața scaldată în lacrimi, însă înzădară ceream, să-mi spună cauza amărăciunii sale. A binecuvintată Dumneșă, să fie mamă, și ființa drăgălașă, pe carea o purta acum în brațe, era singurulă obiectă ală grijii ei. Mă bucuram nespuse, că melancolia ei de mai înainte se păru, că a părăsită. Dar bucuria mea a fostă prea pripită. Umbrele melancoliei érá se aședără pe fața ei, și nici chiară

surisulă ângerașului blondă, pe care-lă legăna pe brațele sale, nu putea, să le alunge. Întră sară mă întórsei dela visitele mele acasă și află locuința deșertă. Îngrijată trecui prin odă și mă oprii în sfârșit în dormitoriulă soției mele. Aci tóte îmi spuneau, că s'au făcută în mare grabă pregătiri de călătorie. Scrinurile erau deschise, într'însele era disordine. O clipă stăni ca înlemnită, cuprinsă de ună gândă nimicitoră. Privirea îmi cădu pe o epistolă de pe mēșuță. Cu mâni trēmurătoare o luă și o deschise. Ea cuprindea numai cuvintele acestea puține: „Acum sciă, că nu mă mai iubescă, că m'ai înșeiată. Te părășescă pentru totdeuna. Nu ne vei mai revede nici pe mine nici prunca ta în viața acésta. Dumneșă să te ierte, pe cum te-am iertată eu! Gabriela.“ La cēțirea acestoră cuvinte îmi perdui consciința și cădu la pămîntă. Dar desperarea și îngrijarea mă treziră. Alergă din casă, mă urcă întră birje și grăbiți la poliție. Acolo spusei întâmplarea și promisei o remunerare mare pe sama aceluia, care va găsi pe soția mea. Telegrafulă duse vestea în tóte părțile, poliștii esperți porniră în tóte direcțiunile, érá eu odihniat numai atunci, cândă piciorulele nu mă mai puteau purta. Septemăni și luni ținură cercetările, însă nici o urmă a soției mele nu se putu găsi. Desperarea, ce mă chinuia fără încetare, și oboselile, cari nu le mai puteam învinge, mău aruncată în sfârșit la pată. În fantasările mele febrile strigam neîncetată după soția și fiica mea. Le vedeam palide și chinuite de rane grozave, și privirea li-se sfârșia învovăindu-mă pe mine. Mă înșănătoșă și pornii érá. Am cutrierat neliniștită lumea ană întregă, dar n'am dată de nici o urmă a celor perite, și numai Dumneșă scie, ce s'au făcută. Ósele loră póte putredescă deja óre unde întră prăpastie ori în fundulă unui lac.“

Glasulă profesorului abia se mai aușia. Elă își plecă tristă capulă, și o lacrimă se scurgea pe fața lui la vale. Trecu cu mâna preste ochi și se ridică. „Istoria mea s'a sfârșită,“ duse cu glasulă mișcată, întinđendă lui Werner mâna. „M'ai alterată totuși mai multă, de cum gândiam, și mă doresc după singurătate. Nu te supăra decă, că mă despărțescă pentru astăđi de dta. Dór dacă așa îi va plăcé lui Dumneșă, mâne ori poi-măne érá ne vomă vede. M'ai bucura nespuse, dacă dta m'ai cerceta adese în Stock. Vei avé să-mi vorbești despre planurile dtale și despre timpulă, care l'ai petrecută în Roma. Învoită ești?“

„Sigură voiă veni.“

„Îți mulțămescă. Așa dară la revedere, Werner!“

Și se departă. Érá Werner privia mișcată în urma lui, până dispăru la o cotitură a zidului.

II.

Trecuseră câteva septemăni. Werner la începută a trecută mai în fiesce care și de pe insula mănăstirii, pentru ca să povestescă cu bătrânulă său prietini. Dar în timpulă din urmă și-a rărită visitele totă mai tare și s'a făcută din și în și totă mai închisă și mai tăcută. O amărăciune tainică părea că-lă chinuesce, dar elă o închise în inima sa și încunjura totdeuna răspunsulă la întrebările prietineloră săi îngrijăți. Privirile Reginei încă cercau adese cu îngrijare în fața lui, cândă elă ședea cu mapa sa față în față cu ea. Dar nici o întrebare nu ieși din gura

ei. În timpulă din urmă încunjura ea cu multă grijă chiară și petrecerea cu elă singură. Ea credea, că i-a ghicită taina, și apoi se temea și de Vincențiu, care pândia cu temere selbatică petrecerea ei cu pictorulă. Din cândă în cândă se năseură deja și scene neplăcute între cei doi miri, și nu suferia în doelă, că făcăulă ar fi cercată prilejulă de a-și descărca răsbunarea asupra lui Werner, dacă nu s'ar fi temută, că ar perde căștigulă, care-lă avea elă și tatălă său din cunoscința pictorului. Așa își ascundea deci ura și furia și-și amăna răsbunarea până la altă vreme.

Întră dupăamēdă frumoșă pași Werner repede de-a lungulă țermului printre căsuțele pescariloră, dar deodată își stimpără pașii, cândă vădu căsuța bătrânului Ambrosiă. Cu băgare de samă se apropiă de ea și se viri în umbra unui socă, care-și estindea ramii preste o grămadă de lemne. Pe banca de lângă ușe ședea Regina. Ea avea în pólă nisce pânză dură, dar albă, și era așa de cuprinsă cu cusutulă, cătu nu băga de locă samă la cele ce se petreceau în juru-i. De aceea se ridică spăriată, cândă fără de veste auđi pași, și o umbră se aședă pe lucrulă ei.

„Dta ești, dle Werner?“ duse ea adunându-și lucrulă. „Tata nu e acasă — și —“

„Rēmăi, Regino,“ duse pictorulă aședându-și mâna pe brațulă ei. „Pe tine te-am cercată, ca să-ți facă o mărturisire, de cumva vrei, să mă ascuți.“

„Trebue, să o ascuți?“ întrebă ea cuprinsă de spaimă.

„Da, Regino, trebue,“ îi duse Werner. „Multă vreme m'am luptată cu mine însu-mă, dar nu mai potă, să tacă, dacă nu vrei, să peră. — Regino, nu te supăra pe mine, nu te întorce dela mine, dacă-ți spună, că te iubescă.“

(Va urmă.)

Bibliografie.

Chiară acum a apărută de sub tipariți și se află de vîndare la tipografia seminarială

Euchologiu

edițiunea a doua, revăduță după originalulă grecescă și îndreptată în modă însemnată. Formată 8° mare pe 552 pagine, pe hărtie velină, tipariți frumosă în negru și roșu. — Prețulă nelegată fl. 2.80, érá legată în piele tare fl. 3.80. ¹⁾

Totă acolo se mai află:

Tricodă, crudo fl. 6.50, legată în piele tare și cu copcii fl. 10.

Orologeriă, crudo fl. 2.80, legată în piele fl. 3.80.

Apostoleriă, folio, crudo fl. 4.40, legată în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

A apărută de sub tipariți **Octolichulă colă mică** ediț. III. Blașă 1892 și se află de vîndare la tipografia seminarială nelegată cu prețulă de 80 cr. v. a., legată cu călcăit de pânză cu 95 cr. v. a. Legată dimpreună cu **Pentecostariulă** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Liturgieriă, crudo 2 fl. 20cr., legată în piele 3 fl. 20 cr.

Decretele Conciliului, provincială **primă** edițiunea a II-a broș. 80 cr.

Istoria universală bisericescă de Dr. A. Grama. Blașă 1881 broș. 3 fl.

Istoria particulară a bisericeii unite de Dr. A. Grama broș. 1 fl. 50 cr.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victoră Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

¹⁾ În Nr. 12 din eróre s'a tipariți prețulă. fl. 2.50 și 3.50.

¹⁾ Kazy o. c. L. V. p. 23; Tabular. Congreg. de propag. fide vol. 57 fol. 25.

²⁾ Densusănt. »Documente« la 1640; Șaguna »Istoria bis. ortod.« T. II. pag. 260.

³⁾ Raportulă legatului Paulă Lászlófy către Ferdinandă III de dată 7 Oct. 1642: »Princeps dixit Patriarcham Munkacsensem religionem suam mutasse, et tum ob id, tum vero quod morum esset dissolutissimorum, communitati displiceret.« Cfr. Basilioviens Fund. Coriath. I. pag. 67.

⁴⁾ Cipariți »Acte și Fragmente« pag. 197, 198; Documente istorice despre starea polit. și ierarchică a Româniloră. Viena 1850 p. 111.

Economie.

Mușchii de pe pomi se crede, că sunt periculoși pentru dezvoltarea pomilor. Sunt însă horticultori, cari o negă acesta. Considerându, că mușchii împiedecă contactul scórței cu aerul, și că pomii obduși cu mușchi de comună prospitieză rău, pe dreptul se susține, că ei sunt stricacioși, din care cauză grădinarii diligenți curăță mușchii de pomi cu o perie aspră, era pomii curățiți și ungu cu var, ca să nu se producă de nou mușchi pe ei. Metodul acesta de a apăra pomii de mușchi nu conduce totdeauna la scop. Pentru aceea s'au făcut și alte încercări în privința acestora. Americanul Waite a aflat, că mijlocul cel mai acomodat spre stăpînire mușchilor este mixtura de bordeaux. Waite la începutul experimentărilor sale a preparat o soluțiune de bordeaux tare, solvind în 50 de litre de apă 2.7 kgr vitriol de aramă și 1.8 kgr de var ars. Cu soluțiunea aceasta fiind stropit pomul, mușchii s'au îngălbinit și apoi au picat de pe el. Scopul se ajunge și cu soluțiune mai slabă, anume amestecându în 225 de litre de apă 2.7 kgr de vitriol de aramă și 1.8 kgr var ars numai cât în stropire să nu fim cu cruțare.

Rețezarea arborilor și rădirea ramilor uscați ori prea deși de pe ei se face de comună primăvara. Ea se poate face însă și acum pe la finea lui Iunie. Avantajul rețezării din Iunie stă în aceea, că fiind sucul destul de abundent nu e pericolul de a se usca arborele. Rana cauzată prin rețezare încă se vindecă curând. La rețezare să fim cu luare aminte, să nu rămână cotore pe trunchi ori pe ram, căci acestea detrag mult din frumuseța arborelui.

Cum se pot scuti cașii în contra strepeșilor? Este prea cunoscut, că vara vindu a conserva cașii timp mai îndelungat, ei sunt atacați de strepeși. De acești oșpeți molești, ne spune o fée economică din Helveția, ne putem mântui ușor, presărându printre cașii bine curățiți ierba numită „Sanzueue“ (*Hypericum perforatum*) ori ramuri de arin. Și mai cu scop este a întrebuița hemei în locul plantelor amintite. Hemeiul pe lângă scutirea de strepeși mai imprumută cașului și o aromă plăcută.

Școlă agronomică în Lugoș. La inițiativa reuniunii economice din comitatul Caraș-Severin s'a înființat în Lugoș o școlă agronomică, care se va deschide la toamnă. De o cam dată se vor primi ca interniști la școlă 16 alumi. Precum cetim în „Köztelek“, directorul școlii va fi Fényes Károly, secretariul reuniunii economice.

Revista comercială a săptămânii.

Ploile din săptămânile trecute au provocat o mare scădere a temperaturii, încât se pare, că ne aflăm în lunile de toamnă, și nu pe timpul solstiului de vară. Stricaciunea produsă de răceală consistă mai ales în aceea, că se împiedecă dezvoltarea plantațiilor și coccera granelor. Pe unele locuri a făcut multă daună grindina, și economii nostri, cari uici până aci nu vor să înțelgă avantajele asigurărilor, orăși sunt reduși la sapă de lemn, și după secrete pe mulți vom avea pte durerea de a-i vedea plecându la cerșit, fiindcă le-a nimitit gheta semmenăturile. Tot în urma ploilor pe aci pe colé au esudat rurile cauzându daune considerabile.

Tirgul de bucate din Budapesta a luat o direcțiune mai solidă. Se vede, că schimbarea vremii a însufiat îngrijiri comercianților de bucate. Bucatele preste totu au fost mai cercate decât în săptămânile precedente, și prețul încă li-s'a urcat. Grâu a sosit mult în capitală, cu toate acestea nu a fost de ajuns spre a mulțami pe cumpărători și morile, pentru cari s'a cumpărat cantități mari de grâu și încă cu prețurile cerute de vințători. Față de săptămâna trecută prețul grăului a crescut cu 30—35 cr. la m. m. fiind circulațiunea săptămânală cam de 140,000 m. m. Săcară încă s'a oferit de-ajuns; necumpărându-se pentru esport, prețul i-a scădut vindându-se cu fl. 5.05—5.35 după calitate. Ovăși a fost cerat, s'a vindut 5—6000 m. m. cu fl. 6.50—6.80. Cucuruz s'a oferit puțin față de săptămânile precedente și s'a plătit numai cu fl. 4.65—4.70.

Tirgul de rimători din Steinbruch este mai slab decât în săptămânile precedente scădându prețul rimătorilor. S'a plătit pentru rimători unguresci aleși grei de

320—380 kg. 46—46 1/2 cr., bătrani mai grei de 300 kg. 42—43 cr., marfă țerănescă 43—45 cr., sêrbesci 42—44 cr. la kg. curat.

Bursa de Budapesta.

Din 26 Iunie st. n. 1894.

Renta de aur ung. 4%	120.60
„ „ corone r. ung.	95.05
Imprumutul căilor ferate ung.	124.—
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ost ung. (1-ma emisiune).	127.—
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ost ung. (2-a emisiune).	101.75
Bonuri rurale ung.	95.25
„ urbariale ung.	—
Obligățiunile desp. regaliilor	100.—
Imprumut cu premiu ung.	148.50
Losuri pentru regularea Tisel	142.25
Renta de hârtie austriacă	98.15
„ „ argint austriacă	98.—
„ „ aur austriacă	120.75
Losurile anstr. din 1860.	158.—
„ Viena	176.—
Acțiunile bancii austro-ungare	1000.—
„ „ de credit ung.	442.75
„ „ austr.	349.80
Obligățiunile cu câștig ale băncii ipot. ung.	127.50
Scrisuri fonciare ale institut. de cred. și economii „Albina”	101.25
Galbeni împărătesci	5.89
Napoleon-d'or	9.96
Mărci 100 imp. germane	61.40
Londra 10 Livres șterlingi	125.25

Posta redacțiunii. Oficiu parochial Gyulafalva. De aici se trimite trei esemplare sub o legătură. Causa neprimirii foil este numai posta din loc. Dacă sosesc celelalte două esemplare regulat, trebuie să sosesc și al treilea. Binevoii a cerca regulat la postă. — Dlu I. Șerbanu. Gratis.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Doi învățacei

români, din case bune, se caută pentru prăvălia Reuniunii de consum asociare în Blașu. Reflectanții pot cere informații despre condiții dela conducătorul prăvăliei dl. Adrian Furcă.

Pentru Direcțiune

Dr. V. Hossu.

(17) 2—2

Cu deosebită stimă cutez a încunoscîță pre
Veneratul Cleru greco-catolicu,
că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de
iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericelor, în ce privesc lucrul de măsură și de sculptor, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sante, dimpreună cu așezarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesc cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, și toate mă îndreptățesc la sperarea, că Veneratul Cleru mă va împărtăși ocașional-minte de prețuită-i încredere. Silința mea se va îndreptă totu-deauna intr'acolo, că și de aci înainte se merită renumele celu bunu, care mi-lam câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărându departările, prin această capacitatea de concurență mi-sa mărită.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritor și fabric. de recuis. biserice.

(6) 20—52

(18) 1—6

„**The Gresham**“
societate de asigurare pe viață în LONDRA.

Filiala pentru Austria:

Viena, I, Giselastrasse I,

în casa societății.

Filială pentru Ungaria:

Budapesta, Franz-Josefsplatz 5 și 6,

în casa societății.

Activa societății la 31 Dec. 1892 franci 125,305.151.—

Venitul anual din premii și interese la 31 Decembrie 1892 „ 22,840.056.—

Plătiri pentru contracte de asigurare și de rente și pentru rescumpărări etc. dela existența societății (1848) „ 271,905.620.—

În ultimul periodu de gestiune de optspredece luni s'au prezentat la societate pentru propunerii nouă, prin ceea ce suma totală a propunerilor intrate dela existența societății se urcă la „ 1.853,916.605.—

Prospecte și tarife, pe basa cărora societatea extradă polițe, precum și formulare de propunerii se dau gratuit prin dnii agenți în toate orașele mai mari ale monarhiei austro-ungare și prin filialele pentru Austria și Ungaria, precum și prin

Agentura gen. pentru Transilvania în Clușu.